

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarytbildning Utbildningsvetenskap
VT 2017

Barns delaktighet och inflytande i förskolan relaterat till barngruppens storlek

Susanne Sjösten

Linda Hellström

Linda Sohlberg

Sektionen för hälsa och samhälle eller Sektionen för lärande och miljö

Författare

Susanne Sjösten
Linda Hellström
Linda Sohlberg

Titel

Barns delaktighet och inflytande i förskolan relaterat till barngruppens storlek.

Handledare

Agneta Jonsson

Examinator

Torgny Ottosson

Sammanfattning

Vårt syfte med denna studie var att studera förskollärares uppfattningar om barns delaktighet och inflytande i relation till barngruppsstorlekar i förskolans verksamhet. Vi genomförde en kvalitativ studie då vi intervjuade tio förskollärare för att ta del av deras uppfattningar om hur det fungerar i deras verksamheter. Vi såg tidigt under studiens gång att förskollärarna såg delaktighet och inflytande som två likvärdiga begrepp. De menar att utan delaktighet kan man inte få inflytande och utan inflytande kan man inte få delaktighet. Studiens resultat visade på att barns möjlighet att delta under demokratiska former i verksamheten påverkas i stora barngrupper, samt att förskollärarnas arbetssätt och förhållningssätt är av stor betydelse. Ett exempel på detta är att barns perspektiv kommer i skymundan då pedagogerna inte hinner med samtal och kommunikation med barnen. Likaså framkom det att värdegrundsarbetet i förskolan är en viktig aspekt för att barn ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande, då ett fungerande värdegrundsarbete leder till en bra pedagogisk verksamhet. Något som respondenterna ansåg var svårt i de stora barngrupperna.

Abstract

Our purpose of this study was to study preschool teachers' perceptions of children's participation and influence in relation to group sizes in preschool. We conducted a qualitative study where we interviewed ten preschool teachers to find their views on group sizes in their schools. We saw early in the study that the preschool teachers saw participation and influence as two equivalent concepts. They argue that without the participation one cannot have influence and without influence one cannot get participation. Study results showed that children's opportunity to participate democratically in preschool was affected in large groups, as well as preschool teachers working methods and approach is of great importance. An example of this is that the children's sense of perspective is not fully fulfilled when the teachers don't have time for conversation and communication. Likewise, it emerged that values in the preschool is an important aspect for children to be given the opportunity to participate and influence, since good values leads to good educational activities. The teachers felt that there were difficult to sustain good values in large groups of children.

Ämnesord

Delaktighet, Inflytande, Barngruppens storlek, Förskola, Barns perspektiv, Sociokulturellt perspektiv

Förord

Vi vill först tacka de forskollärare som ställde upp i vår studie och att vi fick ta del av Era funderingar och berättelser från Er verksamhet, utan Er hade detta inte varit möjligt. Ett speciellt stort tack till vår handledare Agneta Jonsson som funnits vid vår sida under arbetets gång. Du har gett oss många synpunkter, stöttat och handlett oss i såväl medgångar som motgångar. Du har bidragit med många värdefulla förslag och givande tankar. Ett stort tack till Dig! Vi vill inte förglömma ett tack till oss själva som genom arbetets gång, stöttat, samarbetet och utvecklat arbetet framåt. Visst har vi emellanåt hamnat i svackor men vi har kämpat oss tillbaka, vilket bevisar att vi är ett kompletterande team, som kämpat för varandra tillsammans. Ett stort och varmt tack till våra familjer, nära som kära, som under denna resa har stått ut med oss och som funnits vid vår sida i vått och torrt! Ett stort tack till Er alla!

Strängnäs/Falkenberg och Högskolan i Kristianstad mars 2017

Susanne Sjösten, Linda Hellström och Linda Sohlberg

Innehåll

1. Inledning	7
2. Syfte	8
2.1 Frågeställningar	8
2.2 Disposition	8
3. Tidigare forskning	8
3.1 Barns delaktighet och inflytande	8
3.2 Barngruppens storlek	12
3.3 Teoretiska utgångspunkter	14
3.3.1 Begrepp för analys	14
3.3.2 Barns perspektiv	15
3.3.3 Sociokulturellt perspektiv	16
4. Metod	17
4.1 Tillvägagångssätt	17
4.2 Urval	17
4.3 Genomförande	18
4.4 Bearbetning av empirin	19
4.5 Tillförlitlighet och trovärdighet	19
4.6 Etiska ställningstaganden	20
4.7 Metoddiskussion	21
5. Resultat och analys	22
5.1 Som en demokratifråga	23
5.1.1 Analys	26
5.2 Som beroende av förskolläraernas förhållningssätt	26
5.2.1 Analys	29

5.3 Som en fråga om värdegrundsarbete	30
5.3.1 Analys.....	31
5.4 Slutsats.....	32
6. Diskussion	33
6.1 Barns lärande.....	33
6.2 Förskolläraarnas makt	35
6.3 Fortsatt forskning.....	38
7. Referenser	39
8. Bilagor	43
Bilaga 1- Missivbrev	43
Bilaga 2 – Samtyckesblankett	44
Bilaga 3 – Intervjufrågorna	45

1. Inledning

Vi lever alla i och ska fostras in i ett demokratiskt samhälle och samtidigt ska barnen ges möjligheter till att få delaktighet och inflytande, vilket genomsyrar pedagogernas¹ uppdrag i läroplanen (Skolverket 2016a). Vår egen erfarenhet säger oss att barngruppernas storlek har förändrats de senaste åren, ämnet är aktuellt och diskuteras runt om i landet både bland politiker, forskare, pedagoger och vårdnadshavare. Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015) påpekar att barns delaktighet och inflytande påverkas och har en koppling till storleken på barngruppen. Forskarna belyser att det är viktigt att förskollärare förändrar sitt arbetssätt genom att ha en tydlig struktur och en genomtänkt organisation där barnen delas in i grupper under delar av dagen. Att gruppera in barnen görs främst för att möjliggöra arbetet med läroplanens olika målområden. Det gäller att förskolläraren får tid att barnen ges möjlighet till utrymme inom delaktighet och inflytande. De blir lyssnade på, får medbestämmanderätt i beslut i verksamheten och det bidrar till att barn utmanas och utvecklas till sin fulla potential. För att kunna se varje barns möjlighet till utveckling och lärande bör varje förskola utvärdera hur verksamhetens organisation, innehåll och genomförande bedrivs. Därmed bör förskollärarna hinna se, samtala och dokumentera varje enskilt barn, vilket också kan påverkas av barngruppens storlek. Skolverket (SFS 2010:800) tog 2013 bort rekommendationerna om 15 barn per barngrupp och istället ska barngruppens storlek anpassas utifrån vad som är bäst för varje kommun och dess enskilda barngrupp.

Vi vet genom tidigare forskning att förskollärare på förskolan strävar efter att barnen ska ges inflytande och vara delaktiga i sin vardag. Johannesen och Sandvik (2009) påtalar att små barn är nyfikna intresserade aktörer och det är på det viset barn utforskar sin omvärld och erövrar ny kunskap. Det förutsätter då att barn har rätt till delaktighet och inflytande i sitt eget lärande, där förskollärarna måste vara lyhörda för barnens intresse och funderingar (a.a).

Detta har lett oss in på att formulera följande syfte och frågeställningar.

---

¹ I denna text använder vi begreppet pedagoger när vi talar om arbetslaget och vid termen förskollärare hänvisar vi till respondenterna.

2. Syfte

Studiens syfte är att studera förskollärares uppfattningar om delaktighet och inflytande relaterat till barngruppsstorlekar i förskolans verksamhet.

2.1 Frågeställningar

Hur beskriver förskollärare barns delaktighet och inflytande i förskolans verksamhet?

Hur kan förskollärares beskrivningar av barns delaktighet och inflytande relateras till barngruppens storlek?

2.2 Disposition

I denna uppsats skriver vi fram bakgrunden till varför vi valde just detta forskningsområde, därefter följer syftet med vår studie och våra frågeställningar som vi specifikt inriktat oss på. Kapitlet om tidigare forskning handlar om barns delaktighet och inflytande men även om förskolans varierande barngruppsstorlekar. Därefter följer våra teoretiska begrepp och två perspektiv som vi fått fram induktivt efter att ha analyserat respondenternas svar i intervjuerna. Sedan behandlas vårt val av metod och vad den för oss relevanta litteraturen har sagt om tillvägagångssättet, urvalet, intervjuer, bearbetning av empirin och de etiska ställningstaganden som vi fått diskutera och tagit beslut om. Metoddelen innefattar även studiens tillförlitlighet och trovärdighet samt avslutas med en metoddiskussion. Därefter finns resultat och analys av vår studie som även avslutas med en kort slutsats. Därefter tar resultatdiskussionen vid och det avslutas med förslag på vad vi vidare skulle kunna studera i framtiden.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi presentera en tidigare forsknings- och litteraturbakgrund där fokus ligger på *Barns inflytande och delaktighet* samt *Barngruppens storlek*.

3.1 Barns delaktighet och inflytande

Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) menar att begrepp som delaktighet och inflytande aldrig har varit så starkt betonat i läroplanen, men det är de vuxna i förskolan som sätter begränsningar för barns delaktighet och inflytande. Det är därför

viktigt att man som pedagog är lyhörd för vad barnen säger och gör. Barnens delaktighet och inflytande gör deras inkludering och gemenskap till ett lärande (a.a). Vår egen erfarenhet säger oss att pedagogerna på förskolan bör hinna se barnens kompetensdiskurser och få tid till att vidareutveckla dem. Pedagogerna på förskolan har ett ansvar gentemot läroplanen att ge barnen delaktighet och inflytande och att varje barn ska få möjlighet att uttrycka sina tankar och åsikter. Det handlar om att inkludera alla och att visa hänsyn till olika åsikter och inställningar. Det är ett stort ansvar som inte kan läggas på barnet, i stället är det vuxna som ska möjliggöra och se till att barnet ingår i gemenskap, både genom handling och uttryck (Johannesen & Sandvik 2009).

Johannesen och Sandvik (2009) har gjort jämförelsen med att delaktighet och inflytande har en etisk praxis där det handlar om mer än val och majoritetsbeslut. Även samspelet tillsammans gör pedagogerna till medforskare och att barnen blir delaktiga och har inflytande på projektet genom att lyssna på deras intresse, åsikter, intentioner och vilja (a.a). Något som även Doverborg och Pramling Samuelsson (2012) betonar att perspektivet vi lägger på inflytande och delaktighet hos barnen är deras sätt att få uttrycka sig i både ord och handling. Barn ska ha inflytande över verksamhetens arbetssätt med tillgång till fantasi och kreativitet, precis som Vygotskij (1995) uppmanar till. Vygotskij's teori om den proximala utvecklingszonen är att barn lär sig i samspel där kommunikation bidrar till barnens lärande, där barn ses som nyfikna och kompetenta (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2014). Då det oftast leder till att barn vill vara delaktiga och ha inflytande på förskolan.

Dolk (2013) beskriver delaktighet som en möjlighet för barnen att aktivt vara med och skapa ramar till att påverka den pedagogiska verksamheten. Det innebär att delaktighet är i nära relation med demokrati. Dolk påtalar att anpassning ger delaktighet och inflytande, som att få välja över en situation som tex maten på förskolan, men att ändå hålla sig inom vissa ramar. Vilket ger barnen en frihet att själva vara med och påverka. Dolk påtalar även att när det gäller begreppen delaktighet och inflytande så ser man ofta dem som ett begreppspar i den pedagogiska verksamheten, i vårt dagliga tal och inom forskningen (a.a).

Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) betonar att barns möjligheter att fatta beslut är mest gynnsamma i projekt eller temaarbete, men det kan också tolkas som att ett barn kan vara mera inkluderad, accepterad och engagerad i att delta. Delaktigheten kan tolkas ha en mera övergripande karaktär än begreppet inflytande som inkluderar delaktighetsbegreppet. Författarna påpekar att delaktighet och inflytande inte skiljer sig nämnvärt åt, utan att de ses som likvärdiga begrepp (a.a).

Vissa forskare menar alltså att delaktighet och inflytande är ett sammansvetsat begrepp medan andra menar att orden skiljer sig åt. Vilket är då skillnaden på delaktighet och inflytande, finns det någon? Enligt läroplanen (Skolverket 2016a) framstår delaktighet som en demokratisk rättighet som också relaterar tydligt till inflytande. Det kan tolkas som att både delaktighet och inflytande handlar om att kunna påverka, vilket innebär att barnen får möjlighet att göra egna val och ta initiativ i förskolans verksamhet (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2014).

Gustavsson (2004) menar att det är omöjligt att utveckla eller finna en entydig definition, utan delaktighet kan betyda olika i olika kontexter vilket även Molin (2004) påpekar. Molin menar att delaktighet har olika betydelser i förskolan, ett ord som kan betyda inflytande, tillhörighet, engagemang, ansvar och makt. För pedagogerna i förskolan är samspelet mellan barnen och den vuxne oerhört viktigt. Ett sådant tillfälle i barngruppen kan vara då pedagoger ger barnen eget talutrymme och förutsättningar som möjliggör barnens inflytande och delaktighet. Barnen själva kan påverka sin vardag på förskolan och att de även får delta i olika samarbetsövningar, beslutsprocesser och att deras tankar kan ligga till grund för utformningen av verksamheten och miljön. Något som kan relateras till barnens inflytande (a.a).

Emilsons (2008) studie kring barns delaktighet och inflytande där hon beskriver synen på små barn som medborgare och att barnen har rätt till demokrati. Forsberg (2000) menar att inflytande är en mänsklig rättighet och en förutsättning för barnens lärande. I förskolan vilar inflytande och delaktighet i demokrati och framhålls som en värdegrundsdiskussion. Vilket möjliggör för barnen att påverka sina egna tankar och idéer och på så vis få delaktighet över sin dag på förskolan. Forskaren påpekar även att kommunikationen mellan pedagoger och barn inte är självklart i förskolan, utan kan ses

som en påverkan av en rådande barnsyn. Hon anser att barnens delaktighet innebär att barnen i någon form av aktivitet är med och påverkar den pedagogiska verksamheten som betonas väl i styrdokumentet (a.a).

Sheridan (2001) kan se i sin studie hur förhållningssättet skiljer sig åt beroende vilken pedagogisk kvalitet förskolan har. Förskolor med en sämre kvalitet styrde barngruppen som karaktäriserades av betoning på regler, normer och lydnad. Förskolläraarnas planerade aktiviteter utgicks ifrån sig själv och lärandet riktades till hela barngruppen. I förskolor med en hög kvalitet är förhållningssättet mera demokratiskt då pedagogerna ser på barns perspektiv. Pedagogerna gör barnen delaktiga genom att lyssna på vad de har att säga och att låta barnen vara med i verksamheten och fatta egna demokratiska beslut. Sheridan menar också att delaktighet och inflytande i förskolan är begränsad och att det finns ett hinder mellan vuxna och barn att kunna se utifrån barns perspektiv (a.a).

Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) hävdar att delaktighet och pedagogik är beroende av varandra. Delaktigheten ger barn rätt till att få uttrycka sig i olika kontexter som är baserade på de etiska ställningstagandena. Delaktigheten som pedagogik innebär att barns sätt att uttrycka sig och förstå får en betydelse genom att pedagogerna tar tillvara på barnens tankar. Att vara engagerad, motiverad och känna involvering är en förutsättning när man deltar. Forskarna påvisar att delaktighet är en grundförutsättning för barns möjlighet att få fram sina tankar. Pramling Samuelsson och Sheridan påtalar att barns perspektiv och delaktighet även det är ömsesidigt beroende av varandra (a.a).

Det finns olika former för att ge barnen delaktighet och inflytande. Barnen har oftast en klar uppfattning. I Johansson och Johanssons (2003) studie konstaterar dem att barnen har en klar bild över att det är dem vuxna som bestämmer. Det kan också vara så att barnen själva inte ens uppfattar och är medvetna om att de får delaktighet och inflytande i verksamheten. Även om vi vuxna arbetar medvetet om att öka barnens inflytande, så kan det vara så att vi är med och styr utifrån våra villkor och regler. Johansson och Johansson (a.a) påtalar att låter man barnen vara delaktiga i olika råd och genom den vägen får de in inflytande i verksamheten. Dolk (2013) beskriver att det på vissa förskolor pågår en så kallad valstund där pedagogerna styr barnens fria val. Med hjälp

av aktivitetskort som pedagogerna först väljer ut får därefter barnen ta ett beslut om vad de vill välja för aktivitet. Detta uppkom då de uppfattade att barnen lekte väldigt enspårigt och alltid med samma kompisar och i samma aktivitet. Syftet med aktivitetskorten var att utmana barnen i deras nyfikenhet och utmana de i att vidga sina vyer i kamratskap. Dolk (a.a) menar att detta styrde barnen mot nya möten och få erfarenhet från andra barns kompetenser såg pedagogerna ha betydelse i barnens valstund. Denna stund framkom att barnen fick negativa konsekvenser och inte alls kunde påverka och ha inflytande på sina val då bara vissa aktiviteter gick att välja på. Det gäller att ha en välplanerad verksamhet där pedagogerna blir delaktiga i att möta barnens viljor i olika arenor och på olika villkor. Detta blir då en sorts frihet men som styrs av pedagogerna poängterar Dolk (a.a).

3.2 Barngruppens storlek

När det gäller barngruppens storlek påtalar Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015) att genom tidigare forskning kan man se att sambanden mellan barngruppernas storlek och samspel mellan barn-barn och barn-pedagoger påverkas. Med många barn i gruppen leder det till desto mindre tid för en sammanhållen dialog, men framförallt påverkas möjligheten till att kommunicera med enskilda barn. Barngruppens storlek begränsar även barnen till att sysselsätta sig och möjligheten till olika aktiviteter eller rum. De flesta rummen på förskolan är uppbyggd efter en viss ordning baserat på barngruppens behov. Att befinna sig i ett rum bredvid där små barn har vila påverkar barnens lek, då de måste vara relativt tysta vilket Nordin-Hultman (2004) menar att ordningen begränsar barnens tillgänglighet. Är rummen små så att barnen måste anpassa leken och dess deltagare så påverkas deras möjlighet till delaktighet och inflytande, eller som Rosenqvist (2014) påtalar att förskollärarna begränsas eller väljer att avstå från vissa aktiviteter för att rummen är små till antal barn. Pramling Samuelsson, Williams, Sheridan (2015) menar att i en bra planerad förskola finns det rum så att pedagogerna kan dela in barnen i mindre grupper, där de kan få tid och ro till att utvecklas och lära. Det är även planerat så att det finns stora ytor där alla barn i gruppen kan samlas för att leka utan väggar som hindrar barns lek och rörelser.

Nilsson och Perleryd (2011) påtalar att de genom sin studie kommit fram till ett resultat där de stora barngrupperna kan göra det svårt för pedagogerna att se det enskilda barnet och dess behov. Deras resultat från förskollärarna speglar samtidigt att de stora barngrupperna inte påverkar arbetet i verksamheten lika mycket som deras kompetens och förhållningssätt gör. Även Pramling Samuelsson, Williams, Sheridan (2015) tar upp i sin rapport att tidigare forskning visar på att desto fler utbildade förskollärare till antal barn, desto bättre kvalitet i förskolan. Vilket däremot Asplund Carlsson, Kärrby och Pramling Samuelsson (2011) motsätter sig då de anser att gruppstorleken har mer betydelse än antal utbildade förskollärare, framförallt för de yngre barnen och barn som är i behov av särskilt stöd. Eftersom yngre barn och barn med behov av särskilt stöd lätt glöms bort i stora barngrupper och inte heller har så lätt att komma till tals, har de det bättre i en liten grupp tillsammans med få antal förskollärare än i en stor barngrupp med flera vuxna. Vermeer och van Ijzendoor (2006) visar genom sin forskning att de yngre barnens stressnivå ökar i barngrupper om 15 barn, samt om det är fler än fyra vuxna. Alltså påverkar barngruppens storlek de yngre barnens möjligheter till samspel mellan barn-barn, barn-vuxen och därmed deras utveckling och lärande. Skolverket (2016b) tar upp frågan om personal i stora barngrupper och menar att det är viktigt med en god personaltäthet i stora barngruppen, men att det blir ett problem i sig för de yngsta barnen. Då de stora barngrupperna med flera vuxna och barn tvingar in dem i fler relationer som påverkar deras trygghet.

Rosenqvist (2014) förklarar hur förskollärare beskriver sina egna upplevelser och hur de ser på verksamheten och sina arbetsvillkor i relation till barngruppens storlek i betydelse för barnens välmående, lek och lärande. Rosenqvist visar i sin avhandling att tidigare forskning påpekar att de små barngrupperna ses som fördelaktigt för barnens välmående, lek och lärande medan stora grupper har fler nackdelar. De yngsta barnen, barn med behov av särskilt stöd och barn från socialt missgynnande hemförhållande behöver i synnerhet de mindre grupperna. Barn trivs och lär sig mer i en liten barngrupp tillsammans med medforskande pedagoger. En stor barngrupp påverkar barnens lek och relationer på ett negativt sätt (a.a).

Skolverket (2016b) går ut med ett riktmärke för barn i åldrarna ett till tre år är att barngrupperna ska vara mellan sex och tolv barn, då de små barnen kräver mer omsorg

och varje individ är sina egna behov. I de äldsta åldrarna fyra till fem år bör barngruppens storlek bestå av nio till 15 barn. Vill vi lyckas ge barnen en trygg och bra uppväxt i förskolan måste vi utgå ifrån dessa riktmärken. Skolverket hänvisar till de nya riktlinjerna som har en grund i nya studier och forskning som gjorts, det finns däremot ingen forskning som kan styrka hur stor en barngrupp ska vara, men det finns stöd i forskningen som visar på att det bör skilja på barngruppens storlek beroende på åldrarna. I studierna framkommer det även att personalen inom förskolan upplever att barngrupperna är stora och på grund av detta kan den pedagogiska verksamheten bli drabbad (a.a).

3.3 Teoretiska utgångspunkter

Vi valde att arbeta utefter ett induktivt arbetssätt för att kunna analysera materialet och belysa med teori eller perspektiv utifrån respondenternas tankar. Detta ledde in oss på *Begrepp för analys* är följande: makt, normer, värdegrundsarbete samt demokrati. *Barns perspektiv* samt *Sociokulturellt perspektiv* som vi beskriver i underrubrikerna.

3.3.1 Begrepp för analys

Några av de begrepp och teoretiska utgångspunkter som Dolk (2013) lyfter fram är *makt och normer*. Dessa begrepp uppstår alltid i relation med något och i relation med andra människor, i olika sammanhang och i den pedagogiska verksamheten. Dolk poängterar vikten av att ha en fungerande verksamhet som möter barnens delaktighet på dess olika villkor och arenor. Pedagogerna ger då barnen en sorts frihet men verksamheten blir ändå maktstyrd av pedagogerna framhåller Dolk (a.a). När begreppet delaktighet används i teorier är det ofta genom att vuxna har makten som ska ges till barn (Gallagher, 2008). Filosofen Løgstrup i Johansson (2005) menar att vi människor är ömsesidigt beroende av varandra, barn-barn, barn-pedagog, pedagog-barn. Vi har även makt över varandra och det är inte möjligt att vara oberoende av andra människor. Johansson påstår att i förskolan finns det en maktrelation mellan pedagogen och barnen, där pedagogen känner att de måste försvara sig. I den vuxnes interaktion med barnen finns ett visst beteende som hon urskiljer blir ett hot och något man måste kontrollera (a.a).

Dolk (2013) tar upp att *värdegrundsarbetet* i förskolan är ett grundläggande ideal där normer, *demokrati*, jämlikhet och jämställdhet är rådande i Sverige. Dessa ideal är viktiga och påtalade i styrdokumentet, då de ska präglade vårt värdegrundsarbete med barnen. De vuxna har därför ett ansvar att överföra goda värden till barnen så att de lär sig agera jämställt, jämlikt och demokratiskt. När Dolk gjorde sin studie så framkom inte bara positiva saker utan en verklighet där förutsättningarna varierar. Det framkom bland annat att tid och resurser saknas för att ge reflektion till ett fortsatt arbete framåt både med enskilda planeringar och i arbetslaget. Stundtals blir verksamheten förvaring, då bristen på tid leder till stress och försämrade möjligheter till att få en utvecklande verksamhet. Brist på resurser leder även till att det är viktigt med pedagogernas förhållningssätt. Att pedagogerna har ett gemensamt synsätt när det gäller barnsyn, underlättar arbetet på förskolan (a.a).

3.3.2 Barns perspektiv

När man talar om barns perspektiv menar man att barnen får göra sin röst hörd och att man som pedagog lyssnar på barnet som får ge uttryck för sina avsikter och dess mening (Klerfelt & Qvarsell, 2012). Halldén (2007) betonar att det är viktigt att se ur ett barns perspektiv hur de uppfattar och förstår sin omvärld. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) anser att barn förväntas vara aktiva i både tanke och i handling. Barnens kommunikation kring det som händer i verksamheten blir viktig. Pedagogernas uppgift blir inte bara att kommunicera i allmänhet utan hjälpa barnen att utvidga sina tankar och idéer och därmed få nya utmaningar. Barns perspektiv utgör barnets erfarenheter, upplevelser och förståelse av sina situationer. Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) påtalar att pedagogerna måste kunna ta ett barns perspektiv för att kunna göra barnen delaktiga. Pedagogerna måste då ha kunskap till att lyssna på barnen, ha kunskap om barns kunskapsbildning och kunna tolka barns perspektiv. Johansson (2003) och Halldén (2007) motsätter sig detta då de anser att vi pedagoger aldrig kan inta ett barns perspektiv, eftersom vår begreppsvärld och förståelse är en helt annan. Vi anser att man ska lyssna på, studera barnen och försöka komma så nära barnet som möjligt, men så länge vi inte kan träda in i barnet och se helt ur deras ögon så kommer det alltid vara den vuxnes syn på barnets perspektiv.

3.3.3 Sociokulturellt perspektiv

Lev Vygotskij (1896-1934) påpekar att barn föds in i en social miljö och de har en vilja att påverka sin tillvaro med inflytande och att de vill vara delaktiga i besluten (Strandberg 2009). Barn utvecklas i sociala, historiska och kulturella situationer och i ett interaktivt samspel med andra människor. Vygotskij framhåller att samarbetet mellan barn uppmuntrade de till att generalisera nya idéer, upptäcka nya saker i lärandet och även till att barn utvecklar ett kritiskt tänkande. Han vill att förskolan ska erbjuda en lärmiljö som stimulerar barnet till att känna sig delaktig och engagerad (Hwang & Nilsson 2011). Vygotskij (1995) säger att ju mer barnen får testa, samtala, observera, höra och uppleva ju större blir deras erfarenheter och kunskaper. Han påpekar att ju mer lärdom barnen har, desto större fantasi får barnen. Fantasi och kreativitet handlar om att kunna sätta ihop sina erfarenheter och kunskaper på ett helt nytt sätt.

Hwang och Nilsson (2011) påpekar att språket har en stor vikt inom detta perspektiv vilket beror på enligt Vygotskij att kommunikation är länken mellan människan och dess omgivning. Man anser att språk och kommunikation inte bara är ett grundverktyg för lärande, utan för att även tänkande ska kunna ske. Vygotskij menade att språkutveckling påverkas av olika faktorer, som t.ex. biologiska och sociala, man måste helt enkelt studera språkutveckling ur många perspektiv, såsom utvecklings-, kulturellt-, socialt-, historiskt- och individperspektiv. Vygotskij menar enligt Strandberg (2009) att alla barn måste behärska språket för att kunna förstå all sin kunskap. Språket börjar redan när barnet föds och genom barnets kroppsspråk, rörelser, uttryck, gester, skrik, skratt, lär vi oss ett samspel och ett språk tillsammans.

Vygotskij intresserade sig även för skillnaden mellan vad barnet kan lära sig på egen hand och vad som kräver en vuxens hjälp. Denna skillnad kallar Vygotskij för den ”proximala utvecklingszonen”. Förskolans pedagoger ska utmana och skapa förutsättningar för barnets lärande och flytta fram gränser över den faktiska utvecklingsnivån. Allt för att de ska lära sig mer och utveckla sin kunskap ytterligare ett steg. ”Det jag idag kan göra med hjälp av någon annan, kan jag imorgon göra på egen hand!” är ofta en mening man hör, när man diskuterar Vygotskijs proximala utvecklingszon (Hwang & Nilsson 2011).

Begreppen makt, normer, värdegrundsarbete, demokrati samt de teoretiska perspektiven som vi kommer använda i analysen av kategorierna i vår studie.

4. Metod

Detta kapitel beskriver *tillvägagångssätt, urval, genomförande* samt *bearbetning av empirin*. Hur stor *tillförlitlighet och trovärdighet* vårt resultat har samt de *etiska ställningstagandena*. Kapitlet avslutas med en *metoddiskussion*.

4.1 Tillvägagångssätt

Detta är en kvalitativ studie och det som kännetecknar det är att man använder sig av intervjuer, observationer eller fältanteckningar. Denscombe (2014) menar att det är en småskalig forskning och att den beskrivs med ord och inte med siffror som den kvantitativa forskningens metod. Vi har valt att intervjua förskollärarna i förskolan för att få svar på vårt syfte och frågeställningarna. Vi använde oss av semistrukturerade intervjufrågor där vi tillsammans i ordningställt frågorna inför intervjuerna (se bilaga 3). Stukát (2009) anser att det är svårt med intervjufrågor då det oftast blir följdfrågor och att samtalets innehåll och utveckling kan skiljas åt. Vi har argument för att det kan vara en svårighet att använda sig av intervjuer då respondenterna kan svara de svaren de tror att vi vill ha, vilket kan bli en studie med svag tillförlitlighet och äkthet. Denscombe (2014) påpekar ändå att respondenter som intervjuas ger oftast information som är privilegierad och som leder forskningen vidare.

4.2 Urval

Vi tillfrågade tolv förskollärare för att få in ett bredare resultat med fler aspekter, varav tio valde att delta i vår studie. Vi intervjuade sex förskollärare från förskolor i Falkenbergs kommun och fyra förskollärare som är verksamma i Strängnäs kommun. En av oss bor i Strängnäs och den personen fick i uppgift att intervjua respondenterna i Strängnäs kommun medan de andra två intervjuade förskollärarna i Falkenbergs kommun.

Genom ett subjektivt urval har vi forskare inriktat oss på ett litet antal respondenter, eftersom vi utgår ifrån att de har kunskap om vårt ämne och som Denscombe (2014)

förklarar kan det tillföra något i vår studie. I Bryman (2011) beskrivs tillvägagångssätt liknande vårt, som ett målinriktat urval då vi handplockat respondenterna för ett strategiskt skäl i vår studie.

Maja	Lotta	Jonna	Julia	Anna
Utbildad förskollärare med 19 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 10 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 5 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 1 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 30 års erfarenhet
28 barn 7 pedagoger	20 barn 5 pedagoger	28 barn 5 pedagoger	22 barn 5 pedagoger	22 barn 5 pedagoger
Privat förskola	Privat förskola	Privat förskola	Privat förskola	Privat förskola

Stina	Sara	Emma	Klara	Mirriam
Utbildad förskollärare med 10 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 1,5 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 2,5 års erfarenhet	Utbildad förskollärare 19 års erfarenhet	Utbildad förskollärare med 10 års erfarenhet
21 barn 3 pedagoger	20 barn 3 pedagoger	16 barn 3 pedagoger	22 barn 3 pedagoger	18 barn 4 pedagoger
Kommunal förskola	Kommunal förskola	Kommunal förskola	Kommunal förskola	Kommunal förskola

Figur 1. Information om respondenterna.

4.3 Genomförande

Intervjuerna hölls utanför arbetstid så att förskollärarna kunde slappna av och inte tänka på att man borde vara i barngruppen istället. Vi valde lite olika ställen där intervjuerna hölls; det kunde vara i personalrummet på arbetsplatsen, i respondenternas hem som är en plats där de kände trygghet i, men även på café. Vi ville ha en så trygg miljö som möjligt och vi hade en dialog med respondenterna vad de tyckte var en bra miljö att vistas i för deras bästa. Respondenterna fick veckan innan frågorna till intervjun för att de skulle kunna få läsa igenom frågorna i lugn och ro. Detta gjorde vi för att respondenterna skulle känna sig trygga över frågorna, men även för att de skulle hinna tänka igenom svaren och förbereda sig så gott det gick. Intervjuerna varade allt ifrån 15

till 30 minuter. Vi valde att inte anteckna vid intervjuerna för att kunna ha full fokus på respondenten och deras svar. Vi har under intervjuerna spelat in samtalet på mobiltelefon, allt för att kunna bearbeta materialet så tillförlitligt som möjligt.

4.4 Bearbetning av empirin

För att få med så många detaljer som möjligt för studien har det varit viktigt att sätta sig ner så fort som möjligt efter intervjuerna, vilket ökar forskningens tillförlitlighet. Eftersom vi själva tolkat vår empiri kan det påverka resultatet och trovärdigheten, men vi har med försiktighet strävat efter att vara så objektiva och ärliga forskare (Denscombe 2014) som möjligt.

Vi ansvarade för att var och en som genomförde intervjuerna transkriberade materialet så fort som möjligt efter intervjun. Vi använde oss alla av ett likadant dokument med intervjufrågorna som grund vid sammanställandet av intervjuerna. Därefter fyllde var och en på med nyckelord och svar från respondenten för att så småningom kunna urskilja olikheter och likheter ifrån intervjuerna som man själv genomförde. Transkriberingen av materialet i dokumenten läste vi tillsammans när vi träffades och vi hade det som utgångspunkt för att leta efter forskningsfrågornas nyckelord. Nyckelorden vi fann var makt, normer, värdegrunden och barns demokrati, vi tittade efter både likheter och olikheter när materialet bearbetades. Om det var något i transkriberingen vi undrade över, kunde vi lätt lyssna allesammans på ljudfilerna och bearbeta respondenternas svar ytterligare en gång. Vi analyserade materialet och hittade kategorier och teman som vi såg som en röd tråd i vårt insamlade datamaterial. Vi skrev mindmaps för att kategorisera upp respondenternas svar på intervjufrågorna utifrån nyckelorden och för att försöka hitta en helhet kopplad till teoretiska begrepp och perspektiv. Detta har skrivits fram i analys av resultat, med den metoden tycker vi det blev större tillförlitlighet och med så hög trovärdighet som möjligt i vår studie.

4.5 Tillförlitlighet och trovärdighet

Inom den kvantitativa undersökningen använder man istället begreppen, reliabilitet och validitet och enligt Bryman (2011) så anser många kvalitativa forskare att de begreppen inte är relevanta i en kvalitativ undersökning. Eftersom validitet och reliabilitet mest rör måtten och mätningarnas följdriktighet och pålitlighet, något som de kvalitativa

forskarna inte har som deras främsta intresse. Bryman (a.a) beskriver Lincoln och Guba, Guba och Lincolns tankar att man istället bör använda två andra begrepp för validitet och reliabilitet i den kvalitativa forskningen och det är tillförlitlighet och äkthet. Vi har däremot valt att använda oss av begreppen trovärdighet och tillförlitlighet, då det är dem orden vi använt oss av under vår studietid på HKR och de kändes mest relevanta i vår studie.

Vi har haft som ambition att denna studie ska bli så tillförlitlig och med så hög trovärdighet som möjligt. Vi har beskrivit vårt insamlade material och bearbetat data på ett hederligt och systematiskt sätt. För att rapporten ska få en hög tillförlitlighet behöver man kontrollera syftet flera gånger så det stämmer överens med det man vill få ut i studien. För att kontrollera om resultatet är tillförlitligt så kan man göra om studien igen för att se om det ger samma resultat som vid tidigare forskning. Denscombe (2014) påpekar dock att det är näst intill omöjligt att få en studie så nära den ursprungliga undersökningen som möjligt, när det gäller de kvalitativa undersökningarna.

4.6 Etiska ställningstaganden

Vi har i vårt arbete tagit stor hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2011). Förskollärarna har gjorts oidentifierbara, vilket innebär att respondentens identitet och arbetsplats är okänd för dig som läsare. Förskollärarnas deltagande har varit frivilligt och respondenterna kunde när som helst avbryta sin medverkan i studien utan några som helst ifrågasättanden ifrån vår sida. Inför intervjuerna fick respondenterna information om vår studie enligt en muntlig information men även genom vårt missivbrev (se Bilaga 1) allt i enlighet med *informationskravet*. De fick även ge sitt medgivande för att intervjuerna spelades in på en mobiltelefon. Respondenterna fick skriftligen godkänna sitt deltagande i studien genom att skriva under ett samtyckesformulär (se Bilaga 2) allt i enlighet med *samtyckeskravet*. Denscombe (2014) påpekar att man inte bör börja med undersökningen innan alla de inblandade respondenterna lämnat in sitt samtycke. Den information som vi fått fram under denna forskningsstudie kommer inte användas i något mer syfte än till detta forskningsändamål, utifrån *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2011). Vi forskare har undvikit falska förespeglningar och strävat efter att varit öppna och tydliga mot respondenterna vad vårt syfte i undersökningen var. Vi har även varit noga med att

hantera etiska känsliga uppgifterna om respondenterna på ett säkert sätt som innefattas av *konfidentialitetskravet* (a.a).

4.7 Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. Då kunde vi anpassa följdfrågorna efter varje enskild respondent då svaren blev utvecklande och intressanta utefter intervjufrågorna. Tillförlitligheten i vår studie anser vi har blivit mycket god då vi utformade och använde oss av samma intervjufrågor (se bilaga 3). Vi försökte även vara lyssnande och inte ge så många svar på tal eller lägga in våra egna värderingar i intervjun. Vår strävan var att vara objektiva forskare som Denscombe betonar är viktigt (2014).

Vi gav respondenterna intervjufrågorna innan vi träffades och det har för vissa varit positivt då de har kunnat förbereda sig. Andra har tyckt att det varit svårt för att man vet redan innan vilka frågor som ska komma. De tyckte det blev lite tillgjort och forcerat då de ibland svarade så som de visste att vi ville höra, men svaren kunde då inte förankras i verkligheten. Det var ett medvetet val från vår sida då vi trodde att vi skulle få djupare svar av en del av respondenterna. Denscombe (2014) menar att det är viktigt att ge respondenten de förutsättningar som krävs för att kunna besvara intervjufrågorna på ett korrekt sätt. Intervjufrågorna, utrustningen och tidsåtgången till intervjun testade vi på en person innan vi började med de ordinarie intervjuerna. Det kändes bra så vi beslutade oss för att fortsätta med samma intervjuguide i det fortsatta arbetet för vår studie. När vi träffade respondenterna fick de själva besluta om intervjun skulle utföras efter arbetstid på arbetsplatsen eller i någons hem eller café. Det gjorde att vi uppfattade respondenterna som avslappnade och i en för dem trygg samtalsmiljö.

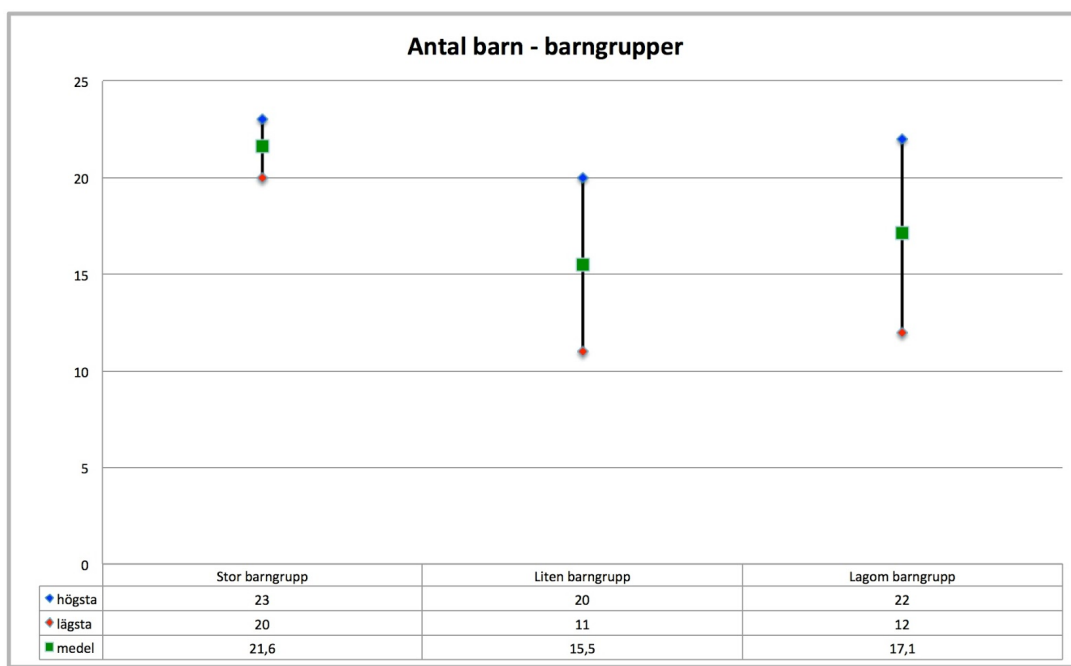
Var och en av oss sammanställde sina egna intervjuer och alla gjorde det på samma sätt, så det var lätt att ta del av varandras material när vi träffades. Det utgör en trovärdighet i vårt material då vi läste och diskuterade de olika intervjuunderlaget när vi bearbetade materialet tillsammans. Var det något svar vi inte förstod i transkriberingen, lyssnade vi på intervjun tillsammans och kunde då höra igen vad respondenten påtalade. Kritiken av vår metod kan vara att vi alla inte riktigt hann att fördjupa oss i vad alla förskollärarna sa och beskrev i intervjun. När vi skrev resultatet och analysen hade vi i samråd och

hela tiden en dialog med varandra för att diskutera fram en gemensam tolkning av resultatet. Bryman (2011) stärker detta då han menar att datamaterial kan tolkas på så många olika sätt.

5. Resultat och analys

Detta kapitel belyser resultatet och analysen utifrån våra intervjuvar. Vi har delat in resultatet i tre kategorier, det handlar om demokrati, förskollärares förhållningssätt och värdegrundsarbetet i förskolan. För att ge läsaren en bredare helhetssyn har vi både citerat respondenterna och beskrivit deras synsätt i löpande text och avslutat varje del med en *analys*. Vi har analyserat resultatet utifrån några begrepp och två teoretiska perspektiv, vilket handlar om Vygotskijs sociokulturella perspektiv och barns perspektiv. Vi avslutar detta kapitel med en kort *slutsats* av vårt resultat. Vårt syfte med studien var att studera förskollärares uppfattningar om delaktighet och inflytande relaterat till barngruppsstorlekar i förskolans verksamhet.

Först visas en sammanställning av respondenternas tankar om vad en stor- liten- eller lagom barngruppsstorlek är. I ett stapeldiagram har vi tydliggjort den faktiska barngruppsstorleken med det antal som respondenterna gärna ser som en optimal barngruppsstorlek. Då respondenterna poängterar när alla barn blir lyssnade på och ges delaktighet och inflytande i verksamheten, är barngruppen optimal. Vissa respondenter påpekar också att det finns faktorer som påverkar barngruppernas storlek, det är miljöns betydelse, barns vistelsetid, pedagogernas förhållningssätt i arbetslaget och deras kompetens.

Figur 2. Högsta-, lägsta- samt medelvärde

Så här ser spridningen ut på respondenternas svar angående hur många antal barn som är en för liten barngrupp, för stor barngrupp och det optimala antalet barn i en barngrupp. Respondenterna betonar att en barngrupp är för stor när den är mellan 20-23 barn, medan en liten barngrupp ansåg respondenterna är 11-20 barn. 12-22 barn framhäver respondenterna är en lagom barngrupp. Med detta kan vi se att svaren när en barngrupp är för stor var svaren jämnare än jämfört med svaren med en liten- och en lagom barngrupp.

Genom våra frågeställningar;

- Hur beskriver förskollärare barns delaktighet och inflytande i förskolans verksamhet?
- Hur kan förskollärares beskrivningar av barns delaktighet och inflytande relateras till barngruppens storlek?

Har vi kommit fram till följande rubriker, *Som en demokratifråga*, *Som beroende av förskollärarnas förhållningssätt* samt *Som en fråga om värdegrundsarbete*.

5.1 Som en demokratifråga

Respondenterna påpekar att barn har ett medbestämmande i förskolan och att pedagogerna ser det som en demokratisk rättighet. Barnen får det genom att göra små uppdrag, få vara med och bestämma vad de vill leka och vilka aktiviteter de vill ha. För

att det ska bli demokrati använder vissa respondenter sig av att barn får vara med och rösta sig fram till ett slutgiltigt resultat. Det kan handla om att barn får välja om de ska vara inne eller ute, vad de ska göra i skogen eller vad de behöver för material.

Man måste få säga sin åsikt men det är inte säkert att det blir så, det måste råda en viss demokrati i gruppen. (Lotta)

Ibland får vi rösta om de väljer olika böcker efter lunchen, då kommer vi in på demokrati, då vi gör dem delaktiga i besluten. (Julia)

Vid sagovilan har barnen fått med sig hem en påse där de får fylla i deras bästa bok och ta med den till förskolan. Sen arbetar vi med boken hela veckan och vi diskuterar innehållet med barnen. (Mirriam)

Att få ett medbestämmande över sitt eget lärande påpekar respondenterna är mycket viktigt. Det görs genom att barnen får göra egna inlägg i deras dokumentationsverktyg på internet men även genom deras pedagogiska dokumentationer som sätts upp på väggarna.

Pedagogiska dokumentationen känner jag att vi är stolta över, barnen som är med i sin process, de tar egna kort, de är med och förklarar, vi pratar QR-koder, de är med och pratar in QR-koderna och lägger in det i förskoleappen vad som ska stå där. Jag känner att den delaktigheten att de kan följa sin utveckling från början till slut, vilket är den bästa. (Stina)

Fem av respondenterna hade ”Veckans barn” på sin arbetsplats. Då fick ett barn i barngruppen duka till måltiderna, ta in posten, vattna blommorna, vara med och välja veckans mat.

Med veckans barn hamnar barnet i centrum och får lite mer uppmärksamhet, men även att deras delaktighet och inflytande i verksamheten påverkas. (Maja)

Resultatet visar att respondenterna anser att barn genom sin röst och sitt kroppsspråk påverkar sina demokratiska val på förskolan.

På de små barnen eller de yngre barnen får man observera för att se vad deras intresse och behov är just nu och det gör vi alltid kontinuerligt för att de ska få inflytande i verksamheten. (Lotta)

Vi började med att jag såg att barnen var intresserade av djur, sen började de prata om vart djuren bor någonstans, vilket land de bor i, vilket språk de pratar i det landet, sen gjorde vi flaggor och då blev det något helt annat. Så då fick de inflytande och alla var delaktiga och intresserade, alla barnen blev sedda och bekräftade. Alla kom till tals genom samtal. (Julia)

Men vi kan också se i svaren att det finns svårigheter med att låta alla barn komma till tals och få sin önskan igenom. Det kräver en del av pedagogen att vara lyhörd och flexibel, men även att kunna fånga stunden här och nu.

Om barnen får välja blir det mera lustfyllt än om en pedagog bestämmer och det är det man vill hitta. Jag kan ibland tycka att det är svårt om det är några som jättegärna vill jobba med t ex planeter. Då ska man få med alla andra som inte är lika intresserade. Men när det går av sig själv för att man väljer något som är i ropet nu som t ex Disneyfilmen Frost som alla barn är intresserade av, då får man så mycket gratis. (Klara)

Respondenterna är överens om att barn har stort inflytande och delaktighet under dagen men mest under den fria leken.

Mest inflytande är det i den fria leken som de bestämmer själva, så tänker jag. Att där har de ju mest att säga till om, om vad de vill göra och vem de vill leka med. (Maja)

Barnen kan påverka sin vistelse på förskolan men det är vid de fasta situationerna såsom måltiderna som är styrda av pedagogerna.

Sen är det ju det här med delaktighet, som att äta mat till exempel, vill de inte äta mat, men de måste ändå sitta med. De kan ju inte få fritt springa runt eller leka. (Julia)

Jag tycker att man ganska mycket under en dag kan se till barns inflytande, de är vid de styrda momenten såsom mat som man inte kan påverka så mycket. (Jonna)

Ingen respondent uttalade några konsekvenser vid för liten-, lagom- (se tidigare diagram) barngrupp. De aspekterna som förskollärarna såg som ger konsekvenser vid demokrati, är att det minskar barnens delaktighet och inflytande i för stora barngrupper. Respondenterna känner sig stressade och hinner inte med det dem vill och det finns ingen möjlighet att delta i lekar och aktiviteter där barnen får inflytande och delaktighet. De påpekar också att i en liten barngrupp är pedagogen mer fokuserad och det är lättare att hinna med att se varje barn och ha tid för dem. I en större grupp med barn är det svårare att lyssna på alla, tillgodose allas viljor och deras demokratiska rättighet.

Det måste vara lättare att låta alla få inflytande och delaktighet om man är mindre barn än om man är fler. Då måste man samsas och då kanske inte alla barn vill samma sak. (Anna)

Ju fler barn det är desto svårare är det att se till barns inflytande och delaktighet, för det blir fler att ta hänsyn till. Medans att ju mindre barngruppen är ju mer kan barnen ha. Så jag ser bara fördelar med en mindre barngrupp. (Jonna)

För att få ett demokratiskt klimat i förskolan krävs det både inflytande och delaktighet i barngruppen menar respondenterna som påpekar att dessa begrepp går hand i hand.

Nu fick jag verkligen tänka efter, vad tänker jag om det egentligen? De är väldigt lika fast att vara delaktig är något som du inte valt själv, jag vet inte. Jag kan vara delaktig i var som helst, jag kan planerat en samling som du är delaktig i men som du inte valt, fast du kan ju komma till mig och säga att jag har med mig det här idag och det här vill jag visa i samlingen. Det är viktigt

med barnens inflytande och man behöver jobba mer med det tror jag, än vad man gör. (Klara)

För inflytande är delaktighet. De orden går lite ihop. Att ha inflytande det är att vara delaktig. (Lotta)

Inflytande är väldigt likt delaktighet, men man kan ju vara delaktig i en samling bara genom att sitta med, men sen om man får inflytande är en annan sak. T ex att man får välja sånger vid samlingen och att de får komma till tals. (Julia)

5.1.1 Analys

När vi analyserar resultatet om barns demokrati kan vi se barns perspektiv, då pedagoger lyssnar på barnens tankar och idéer. Men även ser vi Vygotskijs sociokulturella perspektiv, då barnen föds med en vilja att vara delaktiga och påverka sin vardag med sin röst. I den pedagogiska dokumentationen får barnet och pedagogen synliggöra barnens lärande och får reflektera över kunskapen tillsammans.

Vi tolkar det som att respondenterna använder sig av ett tematiskt arbetssätt då pedagogerna observerar barnen och fångar deras intresse här och nu. De börjar med att de sår ett litet frö som sedan växer i den riktning barnen själva tar initiativ till. Då kunskapen grundar sig i kreativitet, lek och lärande något som Vygotskijs sociokulturella perspektiv förespråkar. Pedagogerna i förskolan kommunicerar med barnen genom dialoger och metareflekterande samtal, vilket också är betydelsefullt.

När vi tolkar analysen av svaren angående matsituationerna, ser vi att pedagogerna anser att barnen har ett stort inflytande över verksamheten. Dock påpekar de att det finns moment i de fasta situationerna då barns inflytande inte kan tillgodoses. Vi förstår att matsituationerna kräver pedagoger och barns närvaro, då kan barnen inte ges inflytande och påverka om de ska vara delaktiga eller ej.

Analysen av resultatet visar på att respondenterna anser att i en större barngrupp än 22 barn, ges barn mindre inflytande och delaktighet än vad som är respondenternas önskan.

5.2 Som beroende av förskollärarnas förhållningsätt

Vi kan se en tydlig röd tråd igenom alla respondenternas svar angående förhållningsätt och barnsyn. Som pedagog är det betydande med lyhördhet och att

man lyssnar på barnen, men även utmanar deras tankeprocesser. Respondenterna påpekar att de följer barnens tankar och idéer, de är hela tiden med i processen och arbetar sig framåt utefter barnens visande intressen. Förskollärarna stöttar, fångar upp barnen och vägleder dem utifrån barnens intresse och nyfikenhet. På så vis får barnen inflytande och blir delaktiga i sin utveckling.

Pedagogerna måste släppa tyglarna och våga ge barnen delaktighet. (Mirriam)

Barnen är med och söker kunskapen utefter barnets intresse och om det är vissa saker vi ska jobba med, då tar vi med barnen i frågan, var kan vi hitta informationen om detta? T ex böcker, biblioteket, nätet. Då får de vara delaktiga i processen för att nå fram till kunskapen tillsammans med pedagogen som stöd. (Lotta)

Vi måste gå ner på barnens nivå och tro på dem för att de ska kunna bli delaktiga. De kan mer än vad vi tror, för att de ska kunna bli delaktiga måste vi följa deras tankar och idéer och vi processar tillsammans och att vi pedagoger har ett förhållningssätt som säger att vi tror på barnen. (Stina)

Vi ska pusha barnen att de kan mer än vad de tror, de kan mycket mer än vad de gör för att de är bekväma och ofta går pedagogen in och hjälper till för att vi tycker det går snabbare. Vi måste ge barnen tid och uppmuntran så att de tror på sig själva för det gör vi. (Maja)

För att barn ska få delaktighet och inflytande i sin utveckling ser vi att respondenterna påpekar vikten av ett väl fungerande arbetslag, där förhållningssättet ligger till grunden för ett bra klimat och en god kvalitet i förskolan.

Arbetslaget behöver tänka i samma anda, då går det lättare och känns inte så jobbigt, då ett samspelt arbetslag är viktigt! (Mirriam)

Att vi alla har lika förhållningssätt, alla måste säga och göra samma sak, har vi bestämt att barnen ska kunna ta färgen själv så måste alla tro på det. Att barnen får samma svar vem de än pratar med. (Stina)

I resultatet såg vi att förskollärarnas förhållningssätt till inflytande var att det är angelägna att finnas där, vara lyhörda, observanta och medforskande pedagoger. Man ska hjälpa barnen att hitta vägarna till kunskapen och utmana deras kompetens till nästa kunskapsnivå. Vilket resultatet visar är svårt om barngruppen är för stor.

När vi planerar har vi alltid med barnens inflytande som en röd tråd. Vi pratar ofta om vår roll som pedagoger, även vårt förhållningssätt att vi måste samtala och lyssna på vad barnen säger. (Stina)

Att man som pedagog är lyhörd och stöttar de barnen som inte är lika framåt, då de flesta barn idag är väldigt framåt och ofta bara ser till sig själva. Det är bara jag, jag, jag. Då är det extra viktigt att man stöttar och hjälper de tysta så att de får inflytande i sin vardag. (Maja)

En respondent satte sig själv som ledare och såg sig mer i en maktposition än att vara en medforskande pedagog.

Det är den vuxna som leder, jag tycker inte att det ska läggas över på barnen, det måste hela tiden vara en vuxen. För om man lägger över allt ansvar på barnen kan många pedagoger lätt tappa kontrollen, vilket jag tror att man lätt gör och att barnen lätt gör det. Det måste finnas en ledare och inflytande handlar inte om att bestämma utan att vara delaktig i ett beslut. (Klara)

En respondent påpekar samtidigt att man måste se till barns perspektiv, vad barnen vill göra och att inflytandet också är ett samspel. Det är inte bara ett barn som ska bestämma utan alla barn ska vara med och påverka.

Då vi vill jobba utifrån ett barns perspektiv så är barnen med vid temauppstart och påverkar hur dem ska utforma terminen, hur grovplaneringen ska se ut, men sen kan den förändras genom resan gång. Då vissa saker kan hålla i en månad medan andra saker bara håller i två dagar. (Lotta)

När vi sammanställer resultatet i frågan om vad respondenterna tycker är en stor och en liten barngrupp ser vi olika förklaringar till hur det påverkar förskolläraarnas förhållningssätt. Vid många barn i barngruppen fokuserar man på omsorgsbiten medan man tappar pedagogiken. Fyra av respondenterna tycker att det är barnens ålder som spelar in om barngruppens storlek är för liten eller för stor.

När vi hade 26 barn kände till och med jag mig stressad, det var för många barn. Det optimala hade kanske varit 18-20 stycken, kanske. En liten barngrupp är max 15 barn, men allt beror på sammansättningen av gruppen och barnens åldrar spelar stor roll. Är det många små är det många med 15 men har man bara stora kan man ha någon till. (Anna)

En stor barngrupp tycker jag är en barngrupp som är 20 barn och fler. En liten barngrupp för mig är 15 barn och färre. Sen beror det ju jättemycket på vilken ålder så klart, men om man bara ser till själva barnantalet så tycker jag att det är så. (Jonna)

Andra respondenter trycker på att det är pedagogernas arbetssätt och förhållningssätt som påverkar barngruppens storlek.

Ibland kan jag känna att det beror helt på vilket arbetssätt du har. Det kan vara två grupper som har 20 barn men om man jobbar på samma sätt och har vi regler och rutiner som barnen mår bra av, så tror jag att har man 20-22 barn så fungerar det med ett värdegrundsarbete. En liten barngrupp säger inte att det blir bättre, har man en stor barngrupp måste man dela på dem. Allt beror på oss. (Stina)

Det kan finnas en stor barngrupp som fungerar bra och man kan ha en liten barngrupp som fungerar dåligt. Jag hade en chef en gång som sa att man får de barn man förtjänar och det är ju lite sanning med modifikation. Beroende på hur man arbetar ihop sin grupp och hur den fungerar så nu har vi en barngrupp på 22 barn som fungerar fantastiskt. (Klara)

Några respondenter talar mycket om bristerna i förskolan, att tid inte finns och att det blir mer förvaring än pedagogisk verksamhet. Förskollärarna påtalar att det finns ingen möjlighet att hinna se och höra alla barnen i en för stor barngrupp.

Jag känner att vi jobbar med det för lite för att tiden inte finns. Det är så många rutiner som vi måste följa för att få allt att rulla på, så vi hinner inte lyssna på barnen. Vilket är hemskt då barngrupperna är för stora. (Mirriam)

Ibland tror jag att vi pedagoger själva gör upp regler för barnen, vilket inte är så bra. Får man t ex själv vara med och bestämma regler så är det lättare för barnen att förhålla sig till dem om man varit med och bestämt de tillsammans med barnen. Istället för att så här och så här, får du inte göra. Har man bestämt saker tillsammans med barnen får de mer inflytande och delaktighet i verksamheten. (Anna)

5.2.1 Analys

Vid analysen kan vi se att barns perspektiv är övergripande i respondenternas förhållningssätt. Respondenterna påpekar att det är betydelsefullt att vara på barnens nivå, lyssna på dem, tro på dem och låta de vara delaktiga. Respondenterna påtalar ofta att det sker i ett metareflekterande samtal då vi lär oss i samspel med varandra. Barns perspektiv innebär att man utgår ifrån barnens erfarenheter, upplevelser och förståelse för sina situationer, men man kan aldrig inta ett barns perspektiv, utan bara göra sin egen tolkning. Det bidrar till att pedagogerna låter barnen stå i fokus och barnen litat på sig själva samt vågar tro på sig själva, vilket respondenterna beskriver i sina svar.

När vi analyserar ser vi att det är viktigt för respondenterna att i ett samspel med barnen följa deras lärande och ha kunskap om att barn lär sig och utvecklas i olika zoner. Det är något vi tolkar och förknippar med den proximala utvecklingszonen, vilket härstammar från Vygotskijs sociokulturella perspektiv. Där förespråkas att det är barnets kunskaper som ska vara i fokus, medan den vuxne ses som en medforskande pedagog som utmanar barnets handlande och tänkande, för att hela tiden sträva framåt till nästa utvecklingszon. Detta bidrar till att pedagogernas förhållningssätt är avgörande för hur barn ges möjligheter till inflytande och delaktighet i verksamheten och till att påverka sin dag på förskolan.

I en större barngrupp än 22 barn anser respondenterna att det ger olika konsekvenser för barnen. Det finns inte tillräckligt med tid och utrymme för samtal och diskussion och därmed skapas inte heller situationer till samspel och kommunikation. Konsekvenserna av detta leder till att barnen får en styrd verksamhet och pedagogerna planerar utifrån barngruppens storlek istället utefter barnens tankar, intressen och idéer. Vi kan också tolka det som att barns perspektiv kommer i skymundan då barngruppens storlek är för stor.

När vi gör analysen kan vi se att respondenterna lägger vid vikt av att ha ett fungerande arbetssätt och förhållningssätt. Det gäller att pedagogerna är lyhörda på både sina kollegor och barnen men även helheten i sig. Respondenterna menar att det kan fungera att ha en större barngrupp om man delar in barnen i smågrupper, då de får ökat inflytande och delaktighet i verksamheten.

5.3 Som en fråga om värdegrundsarbete

Respondenterna påtalar vikten av att ett värdegrundsarbete är grunden för att delaktighet och inflytande ska fungera i den pedagogiska verksamheten. Det handlar om att man får ge och ta, vänta på sin tur, hjälpa varandra och empati, vilket blir svårare desto fler barn man har i barngruppen. Även att man respektera varandra och känner in varandra, det kan också handla om ett fungerande samarbete mellan barn-barn eller barn-pedagog.

Jämställdhet handlar om att alla får säga sitt, att alla får tycka och tänka, både stora som små. De små måste också få en delaktighet på sitt sätt, men sen är det olika förutsättningar för yngre och äldre barn, men att man även har det jämställt så även de yngre får vara delaktiga. (Lotta)

Delaktighet för mig är att alla barn får vara med oavsett kön, ålder eller om man har något fysiskt eller psykiskt handikapp. Alla i gruppen har rätt att göra exakt samma saker utifrån deras förutsättningar. (Jonna)

En av respondenterna menar att det är svårt att arbeta med delaktighet om man inte har en fungerande barngrupp, då kan det vara svårt att åstadkomma ett bra värdegrundsarbete. Fungerar inte värdegrunden så fungerar inte heller empatin, demokratin och samspelet i barngruppen.

Barnen på min avdelning har inte riktigt förstått begreppet demokrati, vilket gör det väldigt rörigt och svårarbetat. Det är det värsta jag varit med om under alla mina år. Värdegrundsarbetet är något som de skulle ha jobbat med barnen för längesedan. Så nu måste vi i gruppen börja med värdegrundsarbetet för att lära sig hur demokrati fungerar innan de kan ges delaktighet. (Sara)

Värdegrundsarbetet handlar också om brister i säkerheten då man inte är tillräckligt med personal. Då man inte alltid kan vara observant på alla situationer som händer runt omkring en. Om man har många barn, kan man inte alltid vara med överallt som pedagog, vilket även påverkar barns delaktighet och inflytande i förskolans verksamhet. Då en respondent påtalar att det bästa är att man inte har fler barn än man har kontroll över.

Man har ögon och man ser barnen hela tiden medan att har man fler barn, många barn, då är det svårt som pedagog att se alla hela tiden, vilket är omöjligt om man har 30 barn på tre pedagoger. (Jonna)

Omsorgsbiten hamnar också i kläm då respondenterna beskriver att vid för hög belastning går många av momenten på löpande band och rutinerna är enbart i fokus. Vilket gör att barns delaktighet och inflytande kommer i skymundan.

Man kan inte tillgodose barnens omsorgsbehov om man har för stor barngrupp, för de behöver ett knä att sitta i och de behöver en famn att komma till om de är ledsna. Och då kan man inte heller vara för många barn. (Lotta)

Har vi 16 barn så kan det bli lite stökigt, vi går lite mer på rutiner då än att fråga barnen. (Emma)

5.3.1 Analys

Vi kan se att Vygotskijs sociokulturella perspektiv finns med i en stor del av respondenternas syn på förskolans värdegrundsarbete. Vygotskij menar att det finns många perspektiv som påverkar barns syn på sin omvärld som t ex biologiska, kulturella och sociala faktorer. Vilket även respondenterna påpekar då barn måste få och ges delaktighet genom att samtala, reflektera och uppleva likheter och olikheter i sin verklighet. Det är något som bidrar till att barn i förskolan får en bra värdegrund tidigt i deras liv, där alla människor är lika mycket värda. Värdegrundsarbetet handlar bland annat om att man vill lära barnen om de mänskliga rättigheterna. Det får barnen genom ett demokratiskt arbetssätt där barns inflytande och delaktighet är i fokus, vilket respondenterna påtalar gynnar barnens gemensamma framtid, då vi alla ska växa upp i ett demokratiskt samhälle.

Respondenterna är alla eniga om att tid för samtal och reflektion inte finns för alla barn i en för stor barngrupp samt att verksamheten drivs mer på rutin och en respondent menar att det blir mer "barnpassning" än en pedagogisk verksamhet. En konsekvens av detta kan leda till att barns förkunskaper till skolan inte tillgodoses och att pedagogerna inte kan fullfölja sitt uppdrag enligt styrdokumentet. Förskollärarna påpekar även att det blir svårt att samspela med barn på ett utmanande och lärande sätt. Då det många gånger byggs på att pedagogen har en interaktion med barnen, vilket även är en förutsättning utifrån ett sociokulturellt perspektiv. Även omsorgsbiten brister då varken tid eller famnar finns för alla barn. En aspekt är även säkerheten enligt några respondenter då

barngruppen är för stor för att ha koll på alla barnen samtidigt. Det kan leda till att barn blir bitna, rivna eller skadade.

5.4 Slutsats

Slutsatsen av respondenterna svar påvisar att delaktighet och inflytande ses som två likvärdiga begrepp, då studien visar att begreppen går hand i hand eller in i varandra. De påtalar också att barngruppens storlek påverkar hur barns delaktighet och inflytande möjliggörs i förskolans verksamhet. Barns demokratiska rättigheter berörs genom att i en för stor barngrupp kommer inte alla barn till tals och blir lyssnade på. En annan konsekvens blir att deras intressen inte tillgodoses samt att barns lärande inte synliggörs och de metareflekerande samtalen uteblir.

När respondenterna talade om pedagogernas förhållningssätt tryckte de på att det är betydande att utgå ifrån barns perspektiv då man utgår ifrån barns erfarenheter, upplevelser och förståelse av kunskap och låta barnet stå i fokus. De framhåller även vikten av att det är betydelsefullt om alla pedagoger tänker i samma anda samt att man måste arbeta tillsammans på samma sätt för att få en bra grund i förskolans verksamhet. Barn ska ses som kompetenta och den vuxne ska vara en medforskande pedagog som stöttar och utmanar barnets utvecklingszoner. En konsekvens av för stor barngrupp anser respondenterna är att det inte finns tid till samtal och kommunikation, då även barns perspektiv kommer i skymundan.

Värdegrundsarbetet betonar respondenterna som en viktig förutsättning för ett välfungerande arbetssätt och för att ge barnen delaktighet och inflytande. Respondenterna menar att har man ett bra värdegrundsarbete i arbetslaget leder det till att barnen får en bra pedagogisk verksamhet, där pedagogerna är medvetna om de olika teorierna som genomsyrar just deras arbetssätt. De vardagliga situationer som att vänta på sin tur, samsas och hjälpa varandra blir svårare då pedagogerna inte hinner med och verksamheten bedrivs mer på rutin. Av resultatet kan vi analysera att det finns många aspekter som talar för mindre barngrupper i förskolan om barn ska få delaktighet och inflytande över verksamheten.

6. Diskussion

Detta kapitel belyser analysen utifrån resultatet i relation till styrdokument, litteratur, tidigare forskning och dagens pågående debatter. Vi har valt att dela in diskussionen i tre underrubriker, *Barns lärande* och *Förskolläraarnas makt*, samt avslutningsvis ger vi förslag på *Fortsatt forskning* i vår studie.

6.1 Barns lärande

Respondenterna hänvisar att det är betydelsefullt att ha ett samspel med barnen samt följa deras utveckling och lärande, de påtalar också vikten av att låta barnen känna delaktighet och få ta inflytande över sitt eget lärande. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) framhäver att genom inkludering och gemenskap bildar det ett lärande och påverkar barns delaktighet och inflytande i verksamheten. Respondenterna påtalar att om barns intresse inte synliggörs genom bland annat metareflekterande samtal så hamnar det vi kallar barnens kompetensdiskurser i skymundan. Enligt Vygotskij sociokulturella perspektiv föds barn med en vilja att påverka sin vardag och att få vara delaktiga (Strandberg 2009). Detta synliggörs genom barnens pedagogiska dokumentation, där pedagogen och barnen tillsammans får reflektera över barnets lärande, vilket respondenterna anser försvinner i allt för stora barngrupper. Rosenqvist (2014) påpekar i sin avhandling att barngruppens storlek har en påtalad betydelse för barns välmående, lek och lärande, vilket även respondenterna framhäver under intervjuerna. Respondenterna påtalar också att i en stor barngrupp är det svårt att lyssna på barns tankar och idéer men även fånga de små barnens kroppsspråk, precis som Strandberg (2009) även styrker Vygotskijs tankar. Därpå påverkas barns inflytande och delaktighet vilket försämrar barns demokratiska rättigheter. Inflytande är en mänsklig rättighet och en förutsättning för att barn ska lära menar Forsberg (2000), vilket även läroplanen (Skolverket 2016a) lyfter fram då alla barn ska få möjlighet att uttrycka sina åsikter och tankar. Även Johannesen och Sandvik (2009) talar om barns demokratiska rättigheter då alla ska vara inkluderade och visa hänsyn till olika åsikter och inställningar. Här lyfter respondenterna upp vikten av att låta barnen påverka sitt lärande utifrån deras intresse då t ex tematiskt arbetssätt mynnar ut och vidareutvecklar de olika delarna som finns i läroplanen (Skolverket 2016a). Barns möjligheter att fatta

beslut är gynnsamma i tematiskt arbetsätt eller projekt menar respondenterna vilket vi även får stöd hos Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014).

En viktig del i läroplanen (Skolverket 2016a) är värdegrundsarbetet som handlar om de mänskliga rättigheterna, vilket respondenterna påtalar att barn får i ett demokratiskt klimat där de ges både inflytande och delaktighet. Emilsons (2008) studie visar likt respondenternas tankar att barn i förskolan har rätt till demokrati då förskolans värdegrund vilar på inflytande och delaktighet, så barnen kan vara delaktiga och påverka sin vardag. Även Dolk (2013) talar om att värdegrundsarbetet ger barnen goda förutsättningar och lär dem att agera jämställt, jämlikt och demokratiskt. Respondenterna ser som en aspekt att vid för stor barngrupp brister värdegrundsarbetet och det demokratiska klimatet minskar, det leder till att den pedagogiska verksamheten brister. En respondent påpekar att det stundtals blir förvaring, något som även Dolk (2013) upptäckte i sin studie då bristen på tid leder till försämrade möjligheter till att få en utvecklad pedagogisk verksamhet. Finns inte tid för reflektion och metareflekerande samtal så utvecklas inte barnens tankar. Respondenterna påtalar vikten av att följa barnens tankar, kreativitet, intressen och att gå ner på barnens nivå, tro på dem vilket även Vygotskij påpekar att barn föds med att vilja vara delaktiga och kunna påverka sin vardag på förskolan (Strandberg 2009). Barn ska ha inflytande över verksamhetens arbetsätt med tillgång till fantasi och kreativitet menar Doverborg och Pramling Samuelsson (2012).

En viktig aspekt som Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) lyfter upp är barns perspektiv som utgörs av barnets erfarenheter, upplevelser och förståelser av sina situationer. Forskarna påpekar att det är viktigt hos pedagogerna att vara medvetna för att kunna inta ett barns perspektiv. Johansson (2003) och Halldén (2007) motsätter sig detta då de menar att pedagogerna inte kan inta ett barns perspektiv utan man kan bara tolka barnen utifrån deras erfarenheter, upplevelser och förståelser. Vi ser att respondenterna påtalar om man är på barnens nivå, tror på dem, låter barnen vara i fokus samt lyssnar på barnets idéer och tankar så tolkar man ett barns perspektiv utifrån de bästa förutsättningarna. Att lyfta fram ett barns perspektiv och att barnen själva får beskriva sina tankar och funderingar leder det till att barnen får ökad självkänsla vilket respondenterna påtalar är viktigt för barnen.

Kunskapen om att utmana barnen i deras utveckling och se barnen som kompetenta medborgare var något som respondenterna påpekade som en viktig aspekt. Vygotskijs (1995) teori om att ju mer barnen får prova sig fram ju större blir deras erfarenheter, fantasi och kunskaper. Respondenterna kan också se att barnens egna reflektioner och medbestämmande över sitt egna lärande inte alltid hinns med i det stora barngrupperna. Konsekvenserna av detta leder till att barnen inte kommer tals och inte får någon medbestämmanderätt i verksamheten.

Vermeer och van Ijzendoor (2006) tar upp i sin forskning att de yngre barnens stressnivå ökar vid en barngrupp som är fler än 15 barn och deras samspel, utveckling och lärande påverkas negativt. Något som vi även relaterat till respondenternas svar då de menar att säkerheten och tryggheten brister vid en stor barngrupp. Skolverket (2016b) och Rosenqvist (2014) lyfter ämnet om att de stora barngrupperna leder in barnen i flera relationer, vilket påverkar deras trygghet och välmående. De yngre barnen behöver omsorg och trygghet men hinns det inte med, så anser respondenterna att barn blir otrygga individer, med svårigheter i det sociala samspelet. I en barngrupp där inte trygghet och självkänsla finns, blir det svårt att få en verksamhet där delaktighet och inflytande ligger i fokus anser respondenterna.

6.2 Förskollärarnas makt

Många av respondenterna framhåller i resultatet att de såg begreppen delaktighet och inflytande som två likvärdiga begrepp och att det är svårt att skilja orden åt, som Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) betonar. Respondenterna påtalar att inflytande är delaktighet och att inflytande är att vara delaktig, något som även Gustavsson (2004) och Molin (2004) betonar då de menar att för att ha inflytande så krävs delaktighet och vice versa.

En röd tråd genom respondenternas svar var att de såg förskollärarens förhållningssätt som viktigt. Det gäller att vara en lyhörd pedagog som fångar barnens intresse och nyfikenhet menar Johannesen och Sandvik (2009) då det är grunden för att ge små barn delaktighet och inflytande. En medforskande pedagog är när vi utgår ifrån barnens intresse och söker kunskap i ett interaktivt samspel med varandra. Hwang och Nilsson

(2011) beskriver Vygotskijs tankar som menar att genom lyhördhet från pedagogerna utmanar man barnens tänkande och handlande så att deras utveckling processas framåt. Vi såg även i resultatet att respondenterna har svårigheter att hinna se varje enskilt barn, då barngrupperna är för stora. Tid för samtal, reflektion, interaktion och samspel med barnen påverkar pedagogernas planering utifrån ett barns perspektiv. Detta får vi även bekräftat i Nilsson och Perleryds (2011) studie, då de menar att tid inte finns för att komma barnen tillräckligt nära i stora barngrupper. Respondenterna påtalar att det är viktigt att utgå ifrån barns förståelse av kunskap, upplevelser och erfarenheter samt utgå ifrån ett barns perspektiv. De vill vara medforskande pedagoger som lyssna på barnen och låter de få uttrycka sina åsikter, vilket innebär att de ser till ett barns perspektiv något som stärker respondenternas tankar (Klerfelt & Qvarsell 2012). Respondenterna låter barnen stå i fokus i både tanke och handling något som Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2014) förespråkar då kommunikation och interaktion i vardagen är viktigt för att barn ska få delaktighet och inflytande i verksamheten. I ett arbetslag är det även viktigt att ha en fungerande kommunikation pedagogerna emellan, respondenterna lägger även vikt vid att man har en gemensam barnsyn och likvärdigt förhållningssätt. Emilson (2008) förklarar att kommunikation är en viktig aspekt och en påverkan av arbetslagets rådande barnsyn, där barnen är med och påverkar sitt val av aktivitet. Sheridan (2001) framhåller i sin studie att är det sämre kvalitet i barngruppen så styrs barngruppen av regler och normer, vilket innebär att pedagogerna planerar utifrån sig själva och riktar lärandet till hela barngruppen. Vid en god kvalitet framkommer det att pedagogerna har ett förhållningssätt som riktar sig mer mot barns perspektiv och man arbetar i en demokratisk anda. I resultatet framkommer det tydligt att respondenterna strävar efter att ha ett likvärdigt förhållningssätt och barnsyn. Alla måste sträva efter samma mål där barnen ges demokratiska rättigheter så att de kan påverka sina val. Dolk (2013) menar att det finns stunder där pedagogerna väljer ut aktiviteter för barnen att välja emellan. Då gäller det att ha en välplanerad verksamhet så att pedagogerna möter barnens viljor på olika villkor, en sorts frihet men som ändå är styrd (a.a).

En respondent såg sig själv som ledare i en maktposition och ville inte att barnen skulle få medbestämmanderätt i verksamheten. I förskolan är det pedagogerna som har en maktposition och har därför möjlighet att styra över barns inflytande och delaktighet.

Begränsningar av delaktighet och inflytande sätts av pedagogerna (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2014). Respondenten pratar i nästan stund om att alla ska få vara delaktiga i besluten men att det måste finnas en vuxen ledare. I en studie av Johansson och Johansson (2003) framgick det att barn ser vuxna som de som bestämmer i förskolan eller så har barnen kanske ingen uppfattning om att de kan få delaktighet och inflytande. Molin (2004) hävdar att ordet delaktighet får olika betydelser som tillhörighet och engagemang. Barnen har rätt att delta och ta beslut om utformningen av förskolans miljö, så att de ges inflytande. Att ha en tillgänglig miljö som är anpassad utefter barnens behov, där det finns plats och rum för lek, lärande och utveckling är en förutsättning. Är miljön otillräcklig och påverkas barns möjlighet till delaktighet och inflytande (Nordin-Hultman 2004; Rosenqvist 2014). Miljön, barnens ålder och planering av verksamheten är några av de faktorer som framkom i vår studie som påverkar barns delaktighet och inflytande i relation till barngruppens storlek. Något som Nilsson och Perleryd (2011) motsäger sig i sin studie, då deras resultat visar på att de stora barngrupperna inte påverkar arbetet i förskolan lika mycket som pedagogernas arbetssätt och förhållningssätt gör. Medan vi tolkar det i vår studie att pedagogernas förhållningssätt till makt har en större påverkan i en stor barngrupp än en mindre. Pedagogernas arbetssätt blir per automatik mer maktstyrt och allt går på rutin när tid inte finns. Vilket leder till att barnen blir mer maktlösa och deras delaktighet och inflytande minskar i de större barngrupperna. Respondenterna anser att medelvärdet för en stor barngrupp är när det är fler än 21 barn, en liten barngrupp är under 15 barn medan 17 barn är ett lagom antal. Respondenternas tankar om att man måste se till mer än antalet barn stärks av Skolverkets (SFS 2010:800) rekommendationer om att barngruppen bör anpassas utefter individernas behov och att riktlinjerna om 15 barn per barngrupp togs bort 2013. Dock håller inte våra respondenter med Skolverket (2016b) då de anser att 17 barn är lagom antal, medan de samtidigt hävdar att de yngre barnen ska ingå i en barngrupp med sex till tolv barn, medan de äldsta barnen kan vara nio till 15 stycken. Respondenterna poängterar tydligt då barngrupperna blir för stora, blir bristerna i den pedagogiska verksamheten att barn förlorar en stor del av sin rätt till delaktighet och inflytande.

6.3 Fortsatt forskning

Vår studie har gjort oss intresserade av att forska vidare genom att vi ställer oss undrande till om respondenternas kollegor ser på barns delaktighet och inflytande på samma sätt. Har de samma barnsyn och samma syn på barns demokratiska rättigheter? Respondenterna påtalat att barn får delaktighet och inflytande i verksamheten men vi ställer oss frågande på vilken nivå det verkligen sker. Därför skulle vi vilja observera förskollärarna och se om deras svar överensstämmer med verkligheten. Vi kan relatera till att det är lätt att veta vad man ska göra, men att göra det är en annan sak.

7. Referenser

Asplund Carlsson, Maj. Kärrby, Gunni. & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2001). *Strukturella faktorer och pedagogisk kvalitet i barnomsorg och skola - en kunskapsöversikt*. Stockholm: Liber.

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Denscombe, Martyn. (2014). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Dolk, Klara. (2013). *Bångstyriga barn makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm: Ordfront förlag.

Doverborg, Elisabet. & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. Stockholm: Liber.

Emilson, Anette. (2008). *Det önskvärda barnet*. Diss. Kalmar: Linnéuniversitet https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/18224/1/gupea_2077_18224_1.pdf (Hämtad: 2016-12-26).

Forsberg, Eva. (2000). *Elevinflytandets många ansikten*. Diss. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Gallagher, Michael. (2008). Foucault, power and participation. *International Journal of Children's Rights*. 16(3), pp. 395-406.

Gustavsson, Anders. (2004). *Delaktighetens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Halldén, Gunilla. (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Hwang, Philip. & Nilsson, Björn. (2011). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur & Kultur.

Johannesen, Nina. & Sandvik, Ninni. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: Några perspektiv*. Stockholm: Liber.

Johansson, Eva. (2003). Att närma sig barns perspektiv - Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1–2), ss. 42–57. <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7941> (Hämtad: 2017-02-10).

Johansson, Eva. (2005). Children's integrity - a marginalised right? *International Journal of Early Childhood*, 37(3), pp. 109-124. <http://link.springer.com/article/10.1007/BF03168349> (Hämtad: 2017-02-10).

Johansson, Eva. & Johansson, Barbro. (2003). *Etiska möten i skolan*. Stockholm: Liber förlag.

Klerfelt, Anna. & Qvarsell, Birgitta. (2012). *Kultur, estetik och barns rätt i pedagogiken*. Malmö: Gleerup.

Molin, Martin. (2004). Delaktighet inom handikappsområdet – en begreppsanalys. I Gustavsson, Anders (red.), *Delaktighetens språk*. ss. 61-81. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Anna. & Perleryd, Marie. (2011). *De stora barngrupperna i förskolan och barns socioemotionella utveckling*. Examensarbete. Malmö: Malmö Högskola. <https://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/12757/Examensarbetet.pdf?sequence=2> (Hämtad: 2016-12-29).

Nordin-Hultman, Elisabeth. (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid. & Asplund Carlsson, Maj. (2014). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid. & Sheridan, Sonja. (2003). Delaktighet som värdering och pedagogik. *Pedagogisk Forskning i Sverige 2003*, 8(1–2), ss. 70–84. <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7943> (Hämtad: 2017-02-10).

Rosenqvist, Annika. (2014). *Förskollärares beskrivningar av barngruppsstorlekar i förskolan* (Nationella forskarskolan för ämnesdidaktik i mångfaldens förskola, nr. 2014:9). Lic.-avh. Göteborg: Göteborgs universitet. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/37516/1/gupea_2077_37516_1.pdf (Hämtad: 2016-12-22).

SFS. (2010:800). *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 (Hämtad: 2016-01-18).

Sheridan, Sonja. (2001). *Pedagogical quality in preschool: an issue of perspectives*. Göteborg studies in educational sciences 160. Diss. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/10307/1/gupea_2077_10307_1.pdf (Hämtad: 2017-01-15).

Skolverket. (2016a). *Läroplan för förskolan Lpfö-98: reviderad 2016*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2016b). *Nya riktmärken ska bidra till mindre barngrupper*. Stockholm: Skolverket <http://www.skolverket.se/om-skolverket/press/pressmeddelanden/2016/pressmeddelanden-2016-1.244816/nya-riktmarken-ska-bidra-till-mindre-barngrupper-1.245981#> (Hämtad: 2017-01-28)

Strandberg, Leif. (2009). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedt.

Stukát, Staffan. (2009). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Vermeer, Harriet. & van Ijzendoorn, Marinus. (2006). Children's elevated cortisol levels at daycare: A review and meta-analysis. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(3), pp. 390-401.

Vetenskapsrådet. (2011). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad: 2016-12-17).

Vygotskij, Lev Semenovič. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Pramling Samuelsson, Ingrid. Williams, Pia. & Sheridan, Sonja. (2015). Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner. *I Tidsskrift for nordisk barnehageforskning*, 9(7), ss.1-14.
<https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1012/1173> (Hämtad: 2016-12-17).

8. Bilagor

Bilaga 1- Missivbrev

Hej!

Vi är tre studenter som läser förskolläraryrket på distans via Högskolan i Kristianstad. Vi är nu inne på den sista terminen av sju och det är dags för oss att skriva vår C-uppsats. Vi tänker göra en kvalitativ undersökning där vi intresserar oss för barns delaktighet och inflytande i förhållande till storleken på barngruppen. Vi vill därmed intervjua förskollärare och få deras tankar hur de ser på barngruppens storlek i relation till barns delaktighet och inflytande.

Vi kommer i vårt arbete ta hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer där vi med aktsamhet kommer behandla dina svar som anonyma, vilket innebär att din identitet är okänd för läsarna. Du kan även när som helst avbryta intervjun och ditt deltagande i studien. För att säkerställa en rimlig analys av svaren kommer vi öka tillförlitlighet och trovärdighet genom att spela in intervjun på mobiltelefon eller diktafon. Allt för att vi ska kunna bearbeta materialet på ett korrekt sätt.

Vi tänker att intervjun kommer ske utanför arbetstid i en miljö som passar dig som respondent. Intervjufrågorna kommer du få en vecka innan intervjun för att hinna förbereda dig. Intervjutiden beräknar vi till ca 30-60 min. Hör av dig till oss så fort som möjligt om det verkar intressant, så bestämmer vi hur vi ska gå vidare! Bor du i Strängnäs kommun kontaktar du Linda Hellström, bor du i Falkenbergs kommun kontaktar du Linda Sohlberg eller Susanne Sjösten.

Ha en trevlig dag!

Susanne Sjösten, XXX-XX XX XXX, xxxxxxx.xxxxxxx@stud.hkr.se

Linda Hellström, XXX-XX XX XXX, xxxxx.xxxxxxxxx@stud.hkr.se

Linda Sohlberg, XXX-XX XX XXX, xxxxx.xxxxxxx@stud.hkr.se

Handledare via Högskolan i Kristianstad är Agneta Jonsson, xxxxxx.xxxxxxx@hkr.se

Bilaga 2 – Samtyckesblankett

Jag samtycker härmed till att medverka i studien om hur barngruppens storlek påverkar barns delaktighet och inflytande i verksamheten på förskolan, vilket jag har blivit informerad sen tidigare i missivbrevet. Jag är medveten om att mitt deltagande är på frivilliga grunder och jag kan när som helst avbryta min medverkan utan några som helst negativa följder. Intervjun kommer att spelas in på diktafon eller mobiltelefon, för att bidra till studiens tillförlitlighet och trovärdighet. Det inspelade materialet kommer inte skickas vidare utan kommer att transkriberas och bevaras så obehöriga inte ska kunna ta del av materialet. När uppsatsen är godkänd och klar kommer allt material raderas. Mina tankar och synpunkter kommer endast användas till denna C-uppsats och jag är medveten om att slutversionen kommer att bli offentlig. Men att alla uppgifter om mig kommer anonymiseras.

Ort och Datum: _____

Namn och Namnteckning: _____

Studenter: Susanne Sjösten, XXX-XX XX XXX, xxxxxxx.xxxxxxx@stud.hkr.se
Linda Hellström, XXX-XX XX XXX, xxxxx.xxxxxxxxx@stud.hkr.se
Linda Sohlberg, XXX-XX XX XXX, xxxxx.xxxxxxxxx@stud.hkr.se

Bilaga 3 – Intervjufrågorna

Bakgrund

Hur många år har du arbetat som förskollärare?

Hur många barn har ni i er barngrupp och hur många personal?

Hur många barntimmar har ni i er grupp relaterat till personalens tjänster?

Delaktighet

Vad betyder ordet delaktighet för dig? Beskriv med tre ord.

Hur ges barn delaktighet i verksamheten?

Beskriv vid vilka situationer barn görs delaktiga i verksamheten? Ge exempel gärna flera

Inflytande

Vad betyder ordet inflytande för dig? Beskriv med tre ord.

Hur ges barn inflytande i verksamheten?

Beskriv vid vilka situationer barn ges mest inflytande i verksamheten? Ge exempel gärna flera

Barngruppens storlek

Vad anser du är en “stor” respektive “liten” barngrupp?

Vilka aspekter är det som får konsekvenser om barngruppens storlek?

Hur påverkar barngruppens storlek om barn får möjlighet till delaktighet?

Hur påverkar barngruppens storlek om barn får möjlighet till inflytande?

Hur planerar du arbetet kring barns inflytande och delaktighet? Är det någon skillnad beroende på barngruppens storlek?

Avslut

Vill du tillägga något i vår studie?

Tycker du vi missat något som du anser är väsentligt för vår studie?